

15 Ιουλίου 2016

Τοπική ιστορία, εθνική συνείδηση, μετανάστες και πολιτισμική αλλοτρίωση

Επιστήμες / Νομική - Κοινωνία

Φωτεινή Τζώρα, Πολιτικός Επιστήμων

Γνωρίζοντας, ότι το παρόν αποτελεί την προέκταση του παρελθόντος και ότι παρόν χωρίς παρελθόν δεν μπορεί να υπάρξει, εύκολα διαπιστώνει κάποιος τη σημασία του ιστορικού παρελθόντος για τον άνθρωπο.

Η γνώση της ιστορίας διαμορφώνει συνειδήσεις. Με τον όρο «συνείδηση» εννοούμε την ικανότητα του ανθρώπου να δέχεται ειδήσεις από το περιβάλλον, να τις επεξεργάζεται, να συγκινείται από αυτές, να αποφασίζει τρόπους δράσης σε σχέση προς τις καταστάσεις που διαμορφώνονται και τον αφορούν και να δρα για τη διαμόρφωση τους, όπως αυτός νομίζει προσφορότερα γι' αυτόν^[1].

Συνείδηση απαιτείται και για την κατάληψη^[2] ενός χώρου. Εάν δεν κατανοεί κάποιος τον χώρο μέσα στον οποίο βρίσκεται, δεν μπορεί να μετέχει σε αυτόν. Μια κατάληψη επομένως, χρειάζεται να έχει όλα αυτά τα στοιχεία που αναφέραμε: την ικανότητα κάποιου να κατανοήσει το νόημα του χώρου μέσα στον οποίο εισέρχεται, ώστε να τοποθετηθεί διαλεκτικά απέναντί του. Αν καταφέρει κάποιος να αποκτήσει κυριαρχία πάνω από ένα χώρο, εάν δηλαδή επιτύχει το δικαίωμα να τον ορίζει μόνο τότε θα τον έχει καταλάβει. Γιατί «καταλαβαίνω» και «καταλαμβάνω», σημαίνει τελικά «κατακτώ ένα χώρο για να τον ορίσω με τα δικά μου νοήματα».

Σε μια εποχή έντονης γεωγραφικής κινητικότητας, όλοι, ντόπιοι, μετανάστες, πρόσφυγες και οι προσωρινά διαμένοντες σε έναν τόπο, μπορούν να ασχοληθούν με

την ιστορία του[3]. Στη σύγχρονη εποχή της παγκοσμιοποίησης και της πολυπολιτισμικότητας, η τοπική ιστορία αποτελεί για το σημερινό πολίτη όχι μόνο έναν τρόπο διαμόρφωσης ιστορικής και εθνικής συνείδησης, αλλά και έναν από τους άξονες διαμόρφωσης μιας νέας ταυτότητας, η οποία συνδυάζει τα παλιά με τα καινούργια στοιχεία.

Η τοπική ιστορία αποτελεί ένα μέσο άμυνας ενάντια στην πολιτισμική αλλοτρίωση, αλλά και έναν τρόπο ανάπτυξης της εκτίμησης και αποδοχής της διαφορετικότητας. Η τοπική ιστορία, ιδιαίτερα λόγω της αμεσότητας των πηγών της, προσφέρει τη δυνατότητα σύνδεσης του ιστορικού ορίζοντα των πολιτών – σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο- με την ίδια τους τη ζωή. Η ιστορία γίνεται σύγχρονη, αποκτά παροντική διάσταση και συμβάλλει στη διεύρυνση της ταυτότητας του σύγχρονου ανθρώπου[4].

Για παράδειγμα ένας μετανάστης δεν μπορεί να μετέχει στην ιστορία ενός τόπου, καθώς η ιστορία και ο πολιτισμός του τόπου αυτού, ίσως είναι πράγματα «ξένα» προς αυτόν λόγω της διαφορετικής του κουλτούρας. Μπορεί ωστόσο να τη σεβαστεί και να μπολιάσει την ιστορία του τόπου με την αντίστοιχη δική του. Ένας Πακιστανός στη Νέα Φιλαδέλφεια δεν μπορεί να νιώσει κάτι για τη Μικρασιατική Καταστροφή, μπορεί όμως να μοιραστεί το «μαράζι» της προσφυγιάς που είναι κοινό βίωμα.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η τοπική ιστορία λειτουργεί ως τόπος συνεύρεσης κοινού παρελθόντος, ως ενοποιητικό στοιχείο. Καθώς πραγματοποιείται η μετάβαση από το τοπικό στο εθνικό και το υπερεθνικό ή το διεθνές, σχετικοποιούνται οι τοπικές διαφορές, αναδεικνύονται οι ομοιότητες και αμβλύνονται οι διαχωριστικές γραμμές[5].

Επομένως η γνώση της τοπικής ιστορίας της πόλης, όπου κατοικούν είναι αναγκαία, καθώς δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των ατομικών συνειδήσεων των πολιτών της. Η συνεύρεση και συνεργασία όλων αυτών των ατομικών συνειδήσεων παράγει τη συλλογική συνείδηση της πόλης[6]. Και η συλλογική συνείδηση συντελεί στην τοπική ανάπτυξη.

[1] Βώρος, Ποια επίδραση έχει ή θεωρείται ότι έχει η ιστορική γνώση στη διαμόρφωση της συνείδησης, 2001

[2] Σε μία προσπάθεια διερεύνησης της ετυμολογίας του ρήματος «καταλαβαίνω» προκύπτει ότι προέρχεται από το αρχαιότερο «καταλαμβάνω». Κατά την αρχαία χρήση του ρήματος, το «καταλαμβάνω» περιείχε την διπλή έννοια του «κυριεύω» και «κυριεύω με το μυαλό», έννοιες που στη σύγχρονη ελληνική έχουν απονεμηθεί μεταξύ του «καταλαβαίνω» (κυριεύω με το μυαλό) και του «καταλαμβάνω» (κυριεύω έναν χώρο). [Λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#) . Διαθέσιμο στο Δικτυακό τόπο: www.greeklanguage.gr

[3] Βεντούρα, Πολιτισμός και ελεύθερος χρόνος, 2011: 39.

[4] Φραγκούλης, Τοπική Ιστορία, Εκπαιδευτικό υλικό για τα κέντρα δια βίου μάθησης, 2012.

[5] Αβδελά, Διδάσκοντας Ιστορία, 2003: 34-35.

[6] Στεφάνου & Μαράτου, Ιστορικές Πόλεις: όροι δόμησης και φυσιογνωμία: το παράδειγμα της Ερμούπολης, 2004.

Παρατήρηση: Το παρόν κείμενο αποτελεί τμήμα της Διπλωματικής Εργασίας «**Τοπική Αυτοδιοίκηση και Πολυπολιτισμικότητα. Η περίπτωση του Δήμου Αχαρνών**» της φοιτήτριας του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ) και πολιτικής επιστήμονος κ. **Φωτεινής Τζώρα**. Η εργασία εκπονήθηκε με α' επιβλέπουσα καθηγήτρια την κ. Τριανταφυλλοπούλου Αθανασία, β' επιβλέπουσα καθηγήτρια την κ. Συλαίου Στυλιανή και Ακαδημαϊκό υπεύθυνο τον κ. Μπαντιμαρούδη Φιλήμονα, δημοσιεύεται, δε, εμπλουτισμένη σε συνέχειες από την ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ.

[Διαβάστε το προηγούμενο τμήμα της εργασίας εδώ](#)

<http://bitly.com/29WCIXq>